

Tarih:07.03.2010

Sayı: 2010/05

Kadınlar ev hapsinde

Türkiye'nin 2009 sonu itibarıyla 72 milyon 561 bin 312 kişilik nüfusunun 36 milyon 98 bin 842'sini kadınlar oluşturuyor. 0-14 yaş grubundaki bebek ve kız çocuklarının sayısı 9 milyon 177 bin 422. 15-24 yaş arasında 6 milyon 112 bin 696 genç kadın bulunurken, kalan 20 milyon 808 bin 724 kişi yetişkin ve yaşlılar grubunu oluşturuyor. Ancak, nüfusunun yarısı kadınlardan oluşan Türkiye ne yazık ki son 10 yılda bu potansiyeli çalışma hayatına dahil etmek konusunda sınıfta kaldı. 1999 ile 2009 yılları arasında kadın işgücü geriledi, işsiz kadın sayısı ikiye katlandı.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMÖ) “Kadınım, İşsizim, Mutsuzum” raporunda 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde Türk kadının yaşamın her alandaki durumunu gözler önüne serdi. Buna göre, 36 milyonluk kadın nüfusunun sadece 6.8 milyonunu işgücüne dahil edebilen Türkiye, kadını ya 'evde' ya da tarlada 'ücretsiz aile işçisi' olarak görmeyi pek sevdi. “Sesini yükselten” kadınların önemli bir kısmı ise “yaşamın bir yerinde” “fiziksel”, yataklarında ise “cinsel şiddete” maruz kaldı.

Eğitilmiş ya da eğitim alma şansı bulunmayan birey olarak çalışma hayatına katılmayı başaran kadınlar ise ücret ve diğer haklar konusunda ayrımcılıkla karşı karşıya kaldı. Kadın ve erkekler arasındaki ücret farklılıkları yüzde 27'lerde dolaştı. İSMMMÖ'nün TÜİK'in Hane halkı İşgücü Anketi, Kazanç İstatistikleri, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2009 sonuçları, Parlamentolar Birliği (IPU - Inter-Parliamentary Union), İçişleri Bakanlığı, Yüksek Seçim Kurulu ve TBMM verilerinden yararlanarak hazırladığı rapora göre 10 yılda 1999 yılında kadınlarda yüzde 30 olan işgücüne katılma oranı 4 puan azalarak 2009 sonunda yüzde 26'ya indi.

İSMMMÖ Başkanı Yahya Arıkan, verilere ilişkin değerlendirmesinde, kadının bir toplumun hem sosyal hem ekonomik kalkınmadaki rolünün önemine değinerek kız çocuk eğitiminin ve kadının çalışma yaşamına katılımının özendirilmesi gerektiğini ifade etti. Eğitimde yürütülen kampanyalarla ilköğretimde kız çocuklarının okullaşma oranının Türkiye genelinde yüzde 95.97 olarak gerçekleştiğini, ortaöğretimde bu rakamın yüzde 56.30'lara takılı kaldığını ifade eden Arıkan, “İlköğretimde okullaşma

oranı yüzde 95’lerde bulursa da 36 milyon kadının yüzde 10’u aşan kısmı yani 3.7 milyonu hala okuma yazma bilmeyen 6.9 milyonu ise sadece okur yazar olanlardan oluştu. Bu tablo Türkiye'nin çağdaşlaşmasının, kalkınmasının, demokratikleşmesinin önündeki en büyük engellerden biridir. Çocuklarımız geleceğimiz diyorsak, onları yetiştiren kadınlarımız da geleceğimizin mimarlarıdır” değerlendirmesini yaptı.

Türkiye’de ilk olarak 1930 yılında belediye seçimlerinde seçme hakkını kazanan kadınların, milletvekili seçme ve seçilme hakkına da 1934'te kavuştuğunu anımsatan Başkan Arıkan, şu bilgileri verdi: “1935 yılında ise 18 kadın TBMM koltuklarında milletvekili olarak yer aldı. Fransa, Japonya, İtalya, Arjantin, Meksika, Çin, İsviçre gibi ülkelerde yaşayan kadınlar ise yıllar sonra bu hakka kavuştu. Ancak, Türkiye’nin bu girişiminin bir türlü devamı gelmedi. 72 yıl sonra yapılan genel seçimlere kadar Meclis’teki kadın milletvekili oranı 1935 yılı düzeyine ulaşamadı. 72 yıl sonra 50 kadın milletvekili ve yüzde 9.1’lik oranla yakalanan tarihi başarı(!) ise Türkiye’yi dünyadaki 187 ülke parlamentosu arasında kadın milletvekili oranı bakımından ancak 109. yapabildi.”

İSMMMO'nun “Kadınım, İşsizim, Mutsuzum” raporundaki saptamalar şöyle:

10 yılda çalışma hayatındaki kadın işgücü azaldı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 10 yıl önce Türkiye’de 15 ve yukarı yaşta 22 milyon 849 bin kadın bulunuyordu. İstihdam edilen ve işsizlerin toplamı anlamına gelen ‘kadın işgücü’ 1999 yılında 6 milyon 853 bin kişiydi. Aradan 10 yıl geçti. 2009 yılının kasım ayı itibarıyla 15 ve yukarı yaştaki kadın sayısı 3 milyon 468 bin kişi artarak, 26 milyon 317 bine ulaştı. Buna karşın 1999 yılında 6 milyon 853 bin olan kadın işgücü sayısı 2 bin kişi azalarak, 2009’da 6 milyon 851 bin kişiye geriledi. 1999 yılında kadınlarda yüzde 30 olan işgücüne katılma oranı 4 puan azalarak 2009 sonunda yüzde 26’ya indi.

Kadınlarda işgücüne dahil olmama nedenlerinin başında “ev işleriyle meşgul olmak” geldi. Bu nedenle çalışma yaşamının dışında kalan ev kadınlarının sayısı 2009 yılında 12 milyon 101 bin kişi oldu. Çalışamaz halde olan kadın sayısı 2 milyon 143 bin olurken, eğitim nedeniyle işgücü dışında kalan kadın sayısı 1 milyon 832 bin kişi olarak kayıtlara geçti. İş bulma umudu olmayan kadın sayısı 310 bin olarak saptanırken, 2 milyon 251 bin kadının diğer sebeplerle işgücü dışında olduğu belirlendi.

Türkiye’de kadın işgücü ve istihdamı

(Bin kişi, 15+ yaş)

Yıllar	15 ve yukarı yaşta ki nüfus	İşgücü	İşgücüne katılma (%)	İşsiz sayısı	İşsizlik Oranı (%)	İstihdam	İstihdam Oranı (%)
1999	22.849	6.853	30,0	387	6,3	6.335	27,7
2000	23.295	6.188	26,6	482	7,5	5.801	24,9
2001	23.769	6.451	27,1	638	9,4	5.969	25,1

2002	24.214	6.760	27,9	663	10,1	6.122	25,3
2003	24.652	6.555	26,6	622	11,0	5.891	23,9
2004 ⁽¹⁾	24.293	5.669	23,3	642	11,2	5.047	20,8
2005 ⁽¹⁾	24.686	5.750	23,3	658	11,1	5.108	20,7
2006 ⁽¹⁾	25.080	5.916	23,6	660	11,0	5.258	21,0
2007 ⁽¹⁾	25.480	6.016	23,6	734	11,6	5.114	20,2
2008 ⁽¹⁾	25.855	6.329	24,5	734	11,6	5.595	21,6
2009 ⁽²⁾	26.317	6.851	26,0	979	14,3	5.871	22,3

(1) Yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

(2) Kasım ayı itibarıyla 11 aylık ortalama.

İşsizler ordusunun 3'te biri kadın

Kadınların çalışma hayatına aktif katılımını sağlamakta zorlanan Türkiye, kadını işsiz bırakmak konusunda pek fazla zorlanmadı. 1999 yılında 387 bin kadın resmi işsiz olarak kayıtlara geçerken, 2009 yılının kasım ayına gelindiğinde bu rakam 592 bin kişi daha artarak 979 bin kişiye ulaştı. Bunun sonucu olarak da, 1999 yılındaki yüzde 6.3'lük kadın işsizlik oranı 2009'da yıllık ortalama yüzde 14.3'e tırmandı. Bir başka ifadeyle 2009 yılının Kasım'ında 3 milyon 471 bin kişilik işsizler ordusunun yaklaşık üçte birini yani yüzde 28.2'sini kadınlar oluşturdu. 10 yılda kadın istihdamı ise yüzde 27.7'den yüzde 22.3'e düştü.

Yani 1999 yılında 6 milyon 335 bin kadına istihdam yaratan Türkiye, aradan geçen 10 yılda bu rakamı artırmak yerine 464 bin kişi azaltarak 2009'da 5 milyon 871 bin kişiye gerilettili. Üstelik bu rakamın içinde ücretsiz aile işçisi olarak çalışan 2 milyon 63 bin kadın da dahil.

15-24 yaş grubundaki her dört genç kadından biri işsiz

15-24 yaş arasındaki genç kadınların işsizlik oranları da bu olumsuz gidişe paralel olarak artış gösterdi. 1999 yılında bu yaş grubundaki işsiz sayısı 300 bin, işsizlik oranı ise yüzde 14.1 iken aradan geçen 10 yılda işsiz genç kadın sayısı 79 bin kişi daha arttı ve 2009'da 379 bine ulaştı. Böylece toplam 979 bin kişilik kadın işsizlerin yüzde 38.7'sini 15-24 yaş grubundaki genç işsizler oluşturmuş oldu. 1999 yılında yüzde 14.1 olan kadınlarda genç işsizlik oranı ise geçen yıl yüzde 25'i buldu.

Genç kadınlarda İşsizlik (15-24 yaş)

Yıllar	İşsiz sayısı	İşsizlik (%)
1999	300	14.1

2000	216	11.9
2001	265	14.4
2002	318	17.1
2003	320	18.9
2004 ⁽¹⁾	315	20.7
2005 ⁽¹⁾	303	20.5
2006 ⁽¹⁾	301	20,6
2007 ⁽¹⁾	301	20.8
2008 ⁽¹⁾	313	21.2
2009 ⁽²⁾	379	25.0

(1) Yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize rakamlar.

(2) Kasım ayı itibarıyla 11 aylık ortalama.

Kriz ve işsiz kadınlar

2008 yılında etkisini artıran küresel finansal krizin yansımaları 2009 yılında da devam etti. Kadınlar da krizden payını aldı. Bir yılda 245 bin kadın işsizler ordusuna katıldı. 2009 yılında gerçekleştirilen araştırmalar, krizin kadınlar üzerindeki etkisini net bir şekilde ortaya koydu. Buna göre, kadınların yüzde 18.4'ünün geliri, yüzde 25.4'ünün ise tasarrufları azaldı. Yüzde 25.9'u borçlanırken, yüzde 22.7'si tatil ve eğlence masraflarını kısıtı. Yaşanan kriz nedeniyle yüzde 59.5'i daha ucuz ürün tüketmeye yöneldi. Yüzde 1.9'u otomobil, yüzde 0.6'sı ise ev, arsa, veya yazlık satmak zorunda kaldı. Çeşitli nedenlerle göç edenlerin oranı yüzde 2.3 olarak belirlendi.

	Toplam	Erkek	Kadın
Daha ucuz ürün tüketmeye başladı	60,0	60,6	59,5
Borçlandı	34,3	43,3	25,9
Geliri azaldı	27,9	37,9	18,4
Tasarruflarında azalma oldu	27,9	34,9	25,4
Eğlence/tatil masraflarını kısıtı	25,9	29,3	22,7
Borçlarını ödedi	17,6	22,1	13,5
Geliri arttı	8,9	12,4	5,7
Araba aldı	4,1	6,4	1,9
Araba sattı	3,6	5,5	1,8
İşini kaybetti	3,2	4,9	1,6
Göç etmek zorunda kaldı	2,3	2,2	2,3
Ev arsa yazlık vb. aldı	1,8	2,1	1,5
İşe girdi	0,9	1,5	0,4
Yeni iş yeri açtı	0,9	1,4	0,5
Ev, arsa yazlık vb. sattı	0,9	1,3	0,6
İflas etti/dükkan kapattı	0,5	0,8	0,3

Kaynak: Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2009

Cinsiyetler arası ücret adaletsizliği

Kadını çalışma hayatına katma konusunda bir türlü yeterli girişimi gösteremeyen Türkiye, cinsiyetler arası ücret eşitsizliğinde ise oldukça başarılı oldu. Bu konuda en yeni resmi veri 2006 yılı tarihini taşısa da sonuçlar eğitim durumu ne olursa olsun kadın ve erkeklerdeki ücret farklılıklarının bir türlü kapanmadığını ortaya koydu. İlkokul ve altı mezunu kadınlarda 2006 itibarıyla aylık ortalama brüt ücret 650 lira iken erkeklerde bu rakam 784 lira oldu. Meslek lisesi mezunu bir kadın aylık ortalama 944 lira brüt maaşa çalışırken erkekler 1.298 lira aldı.

Kadınlar, yüksek okul ve üstü bir eğitim almış olsa da erkeklerle arasındaki ücret farkı bir azalmadı. Yüksek okul mezunu bir kadın 1.837 lira ortalama brüt ücret alırken, erkekler 2 bin 231 liraya mesai yaptı. Cinsiyetler arası ücret farklılığı eğitim durumuna göre yüzde 7 ile yüzde 18.7 arasında kadınlar aleyhine farklılık gösterdi.

Eğitim bile kadının ücretini eşitlemeye yetmiyor

	Ücretli çalışanların oranı			Aylık ort. brüt temel ücret (TL)			Aylık ort. brüt ücret (TL)			Cinsiyetler arası fark (%)
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	(%)
Toplam	100,0	100,0	100,0	994	986	1 021	1 103	1 107	1 091	1,4
İlkokul ve altı	30,9	34,0	20,6	692	707	614	764	784	650	17,1
İlköğretim ve ortaokul	16,4	17,3	13,2	694	714	603	760	788	640	18,7
Lise	22,4	21,0	27,2	840	850	814	922	943	870	7,7
Meslek lisesi	11,3	12,0	9,0	1 004	1 035	864	1 233	1 298	944	27,2
Yüksekokul ve üstü	19,0	15,7	30,0	1 920	2 035	1 719	2 088	2 231	1 837	17,7

Parasal geliri olmayan kadın oranı arttı

Bir türlü çalışma hayatına aktif olarak katılımı sağlanamayan, katıldığında ücret adaletsizlikleriyle karşılaşan kadınlara kazançlarından memnun olup olmadıkları sorulduğunda ise 2007 yılında ‘çok memnun’ olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 3.2’den yüzde 3’e, ‘memnun’ olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 29.5’ten yüzde 20.9’a, gerilerken, ‘orta’ diyenlerin oranı yüzde 19.9’dan yüzde 21.8’e yükseldi. Buna karşın, ‘memnun olmayanlar’ yüzde 20.7’den yüzde 22.1’e, ulaşırken, hiç memnun olmayanların oranı yüzde 7’den yüzde 6.6’ya geriledi. Parasal kazancı bulunmayan kadınların oranı ise yüzde 19.7’den yüzde 25.6’ya yükseldi.

Yıllara göre kadınların kazanç memnuniyeti (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Çok memnun	1,4	2,2	0,5	1,1	3,2	3
Memnun	9,9	19,4	15,6	21,4	29,5	20,9
Orta	21,0	16,6	15,6	19,5	19,9	21,8
Memnun değil	15,2	25,4	21,0	21,0	20,7	22,1
Hiç memnun değil	10,6	6,5	6,9	5,6	7,0	6,6

Kadın ve eğitim

Son yıllarda kamu ve özel sektör tarafından desteklenen okullaşma kampanyaları kuşkusuz bu alanda önemli ve olumlu gelişmeler sağladı. Ancak, bunlara rağmen 2009 yılı sonu itibarıyla okuma yazma bilmeyen kadın sayısı 3 milyon 730 bin 553 olarak TÜİK kayıtlarına geçti. Okuryazar olup da bir okul bitirmeyen kadın sayısı ise 6 milyon 917 bin 210 kişi oldu. Resmi verilere göre, Türk kadınının 9 milyon 425 bin 275'i ilköğretim, 3 milyon 463 bin 295'i ilköğretim, 989 bin 470'i ortaokul veya dengi okul, 4 milyon 339 bin 681'i lise veya dengi okul bitirdi. 1 milyon 775 bin 309 kadın yüksek okul veya fakülte mezunu olurken, 113 bin 417 kadın yüksek lisans, 26 bin 516'sı doktora yaptı. Resmi verilerde eğitim konusunda hiçbir bilgi bulunmayan kadın sayısı ise 1 milyon 656 bin 60 kişi olarak yer alıyor.

İlköğretimde okullaşma artıyor, ortaöğretim beklemede

İlköğretimde kız çocuklarının okullaşma oranı Türkiye genelinde yüzde 95.97 olarak gerçekleşirken, ortaöğretimde bu rakam yüzde 56.30'a geriliyor. Türkiye'nin 34 kenti ilköğretimde ülke ortalamasının altında kalırken, ortaöğretimde bu rakam 32'ye iniyor.

* Kız çocuklarının ilköğretimde okullaşma oranının en düşük olduğu ilk beş kent en yoksul bölgelerde bulunuyor. Bu alandaki ilk beşi Bitlis, Van, Hakkari, Muş, Şanlıurfa oluşturuyor. Söz konusu illerde ilköğretimdeki okullaşma oranı yüzde 88 ile yüzde 84 arasında değişiyor.

Kız çocuklarında ilköğretimde okullaşma oranı

En düşük beş kent En yüksek beş kent

Kentler	(%)	Kentler	(%)
Bitlis	84,27	İstanbul	106,73
Van	84,57	Ankara	99,31
Hakkari	85,05	İzmir	99,18
Muş	85,79	Mersin	99,01
Şanlıurfa	88,70	Aydın	98,86

Kaynak: MEB 2008-2009

* Ortaöğretimde en düşük okullaşma oranını oluşturan iller yine Türkiye'nin en yoksul kentlerinin bulunduğu güneydoğuda bulunuyor. Bu beş kent Muş, Ağrı, Şanlıurfa, Bitlis ve Şırnak olarak sıralanıyor. Bu illerdeki oranlar yüzde 20 ile yüzde 15 arasında değişiyor.

* İlköğretimde okullaşma oranının en yüksek olduğu ilk beş kent ise sırasıyla İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin ve Aydın. İstanbul, ortaöğretimde de listenin başında yer alırken bu kenti, bu kez, Bilecik, Isparta, Eskişehir ve Kırklareli izliyor.

Kız çocuklarında ortaöğretimde okullaşma oranı

En düşük beş kent **En yüksek beş kent**

Kentler	(%)	Kentler	(%)
Muş	15,94	İstanbul	87,27
Ağrı	16,23	Bilecik	82,36
Şanlıurfa	19,10	Isparta	80,30
Bitlis	20,24	Eskişehir	78,27
Şırnak	20,58	Kırklareli	78,03

Kaynak: MEB 2008-2009

Okuma yazma bilmeyen kadın sayısı açılan kurslarla hızla azalsa da halen 32 milyon 70 bin 477 kadının yüzde 7.7 si yani 3 milyon 943 bin 222'si okuma yazma bilmeyenler arasında. 2000 yılında bu oran yüzde 12.7 (5.7 milyon kadın), 2007 yılında ise yüzde 8.1 (4.1 milyon kadın) idi. 2000 yılından 2007 yılına kadar kurslara giderek okuma yazma öğrenen kadın sayısı ise 618 bin 321 bin oldu.

Okuma-yazma

kurslarındaki kadınlar

Dönem	Kursiyer
2000-2001	67.586
2001-2002	101.318
2002-2003	65.175
2003-2004	88.821
2004-2005	115.380
2005-2006	61.007
2006-2007	119.034

Kadın parlamenter sırasında dünyada 109. ülke Türkiye

* Türkiye'de kadınlar belediye seçimlerinde seçme hakkını 20 Mart 1930'da kazandı. 1933'te Köy Kanunu'nda muhtar seçme ve köy heyetine seçilme hakkı getirildi. Kadınlar, milletvekili seçme ve seçilme hakkına ise 5 Aralık 1934'te yapılan anayasa değişikliğiyle kavuştu.

* Türkiye, kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren ülkeler arasında ilk sırada yer almasa da dünyadaki sayılı ülkeler arasında yer aldı. Kadınlar, Fransa ve Japonya da ilk kez 1945 yılında, İtalya, Arjantin, Meksika'da 1946'da, Çin ve Liberya'da 1947'de, Uganda'da 1958'de, Nijerya'da 1960'ta parlamento seçimleri için sandık başına gitti. İsviçre'de ise kadınların seçme ve seçilme hakkını kazanabilmesi 1971 yılında mümkün oldu.

* 1935’de de ilk kez genel seçimlere katılan Türk kadınları Meclis’te 18 sandalye elde etti. Söz konusu yılda 395 koltuklu TBMM’nin yüzde 4.5’ini kadınlar oluşturmuş oldu.

* Ancak, aradan geçen 75 yılda birkaç askeri darbe ve 19 genel seçim gören Türkiye, 1935 yılındaki kadın milletvekili oranını ancak 2007 yılındaki seçimlerde aşabildi. 2

* 2007 seçimlerinde Meclis’e giren kadın milletvekillerinin oranı ilk kez yüzde 9.1 ile cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesine ulaştı.

Türkiye’de seçimler ve kadın

Seçim yılı	Toplam m.vekili	Kadın m.vekili	Temsil oranı (%)
1935	395	18	4,5
1939	400	16	3,7
1943	435	16	3,5
1946	455	9	1,9
1950	487	3	0,6
1954	535	4	0,7
1957	610	8	1,3
1961	450	3	0,7
1965	450	8	1,8
1969	450	5	1,1
1973	450	6	1,3
1977	450	4	0,9
1983	400	12	3,0
1987	450	6	1,3
1991	450	8	1,8
1995	550	13	2,4
1999	550	23	4,2
2002	550	24	4,4
2007	550	50	9,1

Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları

* Peki, bu gelişme Türkiye’yi dünyada nereye taşıdı? 187 ülke parlamentolarındaki kadın milletvekillerini karşılaştıran Parlamentolar Birliği’nin (IPU) (Inter-Parliamentary Union), 2009 yılı sonu verilerine göre bu alanda ilk sırayı 80 koltuklu parlamentonun yüzde 56.3’ünü kadınların oluşturduğu Ruanda aldı. İkinci sırada 349 koltuğun yüzde 46.4’ünde kadınların bulunduğu İsveç, üçüncü sırada ise 400 koltuğun yüzde 44.5’ini kadınlara veren Güney Afrika Cumhuriyeti yer alıyor. Oysa, Güney Afrika Cumhuriyeti kadınlara bu hakkı ilk olarak 1930’da beyaz ırka, 1984’de Hint ırkına, 1994’de de siyah ırka olmak üzere oy hakkı tanımıştı.

* 1935 yılında ilk kez parlamentosuna 18 milletvekili gönderen Türkiye ise aradan geçen 75 yılda kadın milletvekili sayısını ancak 50’ye çıkartabildi. 2007 seçimlerindeki bu gelişme TBMM’deki kadın milletvekili oranını yüzde 9.1’e yükseltirken, Türkiye’yi de 187 ülke arasında sadece 109. yaptı.

Dünyadaki kadın milletvekilleri sıralaması

Sıra	Ülke adı	Seçim ay ve yılı	Milletvekili sayısı	Kadın Milletvekili	Kadın oranı (%)
1	Raunda	9 2008	80	45	56,3
2	İsveç	9 2006	349	162	46,4
3	Güney Afrika ¹	4 2009	400	178	44,5
4	Cuba	1 2008	614	265	43,2
5	İzlanda	4 2009	63	27	42,9
6	Hollanda	11 2006	150	63	42,0
7	Finlandiya	3 2007	200	80	40,0
8	Norveç	9 2009	169	67	39,6
9	Mozambik	10 2009	250	98	39,2
10	Angola	9 2008	220	85	38,6
11	Arjantin	6 2009	257	99	38,5
12	Belçika	6 2007	150	57	38,0
"	Danimarka	11 2007	179	68	38,0
13	Kosta Rika	2 2006	57	21	36,8
14	İspanya	3 2008	350	128	36,6
15	Andora	4 2009	28	10	35,7
16	Yeni Zelanda	11 2008	122	41	33,6
17	Nepal	4 2008	594	197	33,2
18	Almanya	9 2009	622	204	32,8
19	F.Y.R. Makedonya	6 2008	120	39	32,5
20	Ekvator	4 2009	124	40	32,3
21	Beyaz Rusya	9 2008	110	35	31,8
22	Uganda	2 2006	324	102	31,5
23	Burundi	7 2005	118	37	31,4
24	Bir. Tanzanya Cum.	12 2005	323	99	30,7
25	Guyana	8 2006	70	21	30,0
26	Timor-Leste	6 2007	65	19	29,2
27	İsviçre	10 2007	200	58	29,0
28	Avusturya	9 2008	183	51	27,9
29	Meksika	7 2009	500	138	27,6
"	Tunus	10 2009	214	59	27,6
30	Peru	4 2006	120	33	27,5
31	Portekiz	9 2009	230	63	27,4
32	Afganistan	9 2005	249	68	27,3
"	Avustralya	11 2007	150	41	27,3
33	Namibya	11 2009	78	21	26,9
34	Trinidad ve Tobago	11 2007	41	11	26,8
35	Monako	2 2008	23	6	26,1
36	Viet Nam	5 2007	493	127	25,8
37	Kırgızistan	12 2007	90	23	25,6
38	İraq	12 2005	275	70	25,5
"	Surinam	5 2005	51	13	25,5
39	Lao Dem.Halk Cum.	4 2006	115	29	25,2
40	Lesoto	2 2007	120	29	24,2
41	Liechtenstein	2 2009	25	6	24,0
42	Moldova	7 2009	101	24	23,8
43	Hırvatistan	11 2007	153	36	23,5
"	Sejšeller	5 2007	34	8	23,5
44	Singapur	5 2006	94	22	23,4
45	Estonya	3 2007	101	23	22,8
46	Senegal	6 2007	150	34	22,7
47	BAE	12 2006	40	9	22,5
48	Bolivya	12 2009	130	29	22,3
49	Pakistan	2 2008	342	76	22,2
50	Kanada	10 2008	308	68	22,1
"	Moritanya	11 2006	95	21	22,1
51	Eritre	2 1994	150	33	22,0
"	Letonya	10 2006	100	22	22,0

"	Özbekistan	12 2009	150	33	22.0
52	Etiyopya	5 2005	529	116	21.9
53	Saint Vincent ve Grenadin	12 2005	23	5	21.7
54	Sırbistan	5 2008	250	54	21.6
55	Çin	3 2008	2.987	637	21.3
"	İtalya	4 2008	630	134	21.3
56	Kamboçya	7 2008	123	26	21.1
57	Filipinler	5 2007	267	56	21,0
58	Bulgaristan	7 2009	240	50	20.8
"	Malavi	5 2009	192	40	20.8
59	Nikaragua	11 2006	92	19	20.7
60	Lüksemburg	6 2009	60	12	20.0
"	Polonya	10 2007	460	92	20.0
61	Dominik Cumhuriyeti	5 2006	178	35	19,7
62	Birleşik Krallık	5 2005	646	126	19,5
63	Litvanya	10 2008	141	27	19.1
64	Bosna Hersek	10 2006	42	8	19,0
"	El Salvador	1 2009	84	16	19,0
65	Fransa	6 2007	577	109	18.9
"	Sudan	8 2005	444	84	18.9
66	Bangladeş	12 2008	345	64	18.6
67	İsrail	2 2009	120	22	18.3
68	Yeşilburun	1 2006	72	13	18.1
69	Honduras	11 2009	128	23	18.0
"	Slovakya	6 2006	150	27	18.0
70	Endonezya	4 2009	560	100	17.9
71	Kazakistan	8 2007	107	19	17.8
72	Tacikistan	2 2005	63	11	17,5
"	Venezuela	12 2005	166	29	17,5
73	Yunanistan	10 2009	300	52	17.3
74	Mauritius	7 2005	70	12	17.1
75	Türkmenistan	12 2008	125	21	16,8
"	ABD ²	11 2008	435	73	16,8
76	San Marino	11 2008	60	10	16.7
77	Arnavutluk	6 2009	140	23	16.4
78	Kuzey Kore	3 2009	687	107	15.6
79	Çek Cumhuriyeti	6 2006	200	31	15.5
80	Burkina Faso	5 2007	111	17	15,3
81	Zimbabve	3 2008	214	32	15.0
82	Gabon	1 2009	116	17	14.7
"	Kore Cumhuriyeti	4 2008	299	44	14.7
83	Slovenya	9 2008	90	13	14,4
84	Dominik	12 2009	28	4	14,3
85	Şili	12 2009	120	17	14,2
86	Uruguay	10 2009	99	14	14,1
87	Rusya Federasyonu	12 2007	450	63	14.0
"	Zambiya	9 2006	157	22	14.0
88	Kamerun	7 2007	180	25	13,9
"	İrlanda	5 2007	165	23	13,9
89	Cibuti	2 2008	65	9	13,8
90	Svaziland	9 2008	66	9	13,6
91	Granada	7 2008	15	2	13,3
"	Jamaika	9 2007	60	8	13,3
"	Tayland	12 2007	473	63	13,3
92	Sierra Leone	8 2007	121	16	13.2
93	Kıbrıs	5 2006	56	7	12.5
"	Liberya	10 2005	64	8	12.5
"	Paraguay	4 2008	80	10	12.5
94	Suriye	4 2007	250	31	12.4
95	Bahamalar	5 2007	41	5	12.2
96	Guatemala	9 2007	158	19	12,0
97	Azerbaycan	11 2005	123	14	11.4
"	Romanya	11 2008	334	38	11.4
98	Japonya	8 2009	480	54	11.3
99	Macaristan	4 2006	386	43	11.1
"	Karadağ	3 2009	81	9	11.1
"	Saint Lucia	12 2006	18	2	11.1
"	Togo	10 2007	81	9	11.1

100	Benin	3 2003	83	9	10.8
"	Hindistan	4 2009	545	59	10.8
101	Antigua ve Barbuda	3 2009	19	2	10,5
"	Fas	9 2007	325	34	10,5
102	Mali	7 2007	147	15	10.2
103	Barbados	1 2008	30	3	10,0
"	Ekvator Ginesi	5 2008	100	10	10,0
"	Gine-Bissau	11 2008	100	10	10,0
104	Malezya	3 2008	222	22	9,9
105	Kenya	12 2007	224	22	9.8
106	Nijer	10 2009	113	11	9.7
107	Orta Afrika	3 2005	104	10	9.6
108	Ermenistan	5 2007	131	12	9.2
109	TÜRKİYE	7 2007	549	50	9.1
110	Fildişi Sahili	12 2000	203	18	8.9
111	Brezilya	10 2006	513	45	8.8
112	Malta	3 2008	69	6	8.7
113	Butan	3 2008	47	4	8.5
"	Panama	5 2009	71	6	8.5
114	Kolombiya	3 2006	166	14	8,4
"	Dem. Kongo Cum.	7 2006	500	42	8,4
115	Gana	12 2008	230	19	8,3
116	Samoa	3 2006	49	4	8.2
117	Ukrayna	9 2007	450	36	8.0
118	Botsvana	10 2009	63	5	7.9
119	Cezayir	5 2007	389	30	7.7
"	Kuveyt	5 2009	65	5	7.7
"	Libya	3 2009	468	36	7.7
120	Gambia	1 2002	53	4	7.5
121	Kongo	6 2007	137	10	7.3
"	Sao Tome ve Principe	3 2006	55	4	7.3
122	Nijerya	4 2007	358	25	7.0
123	Somali	8 2004	539	37	6,9
124	Saint Kitts ve Nevis	10 2004	15	1	6,7
125	Maldivler	5 2009	77	5	6.5
126	Ürdün	11 2007	110	7	6,4
127	Sri Lanka	4 2004	225	13	5.8
128	Chad	4 2002	155	8	5.2
129	Gürcistan	5 2008	137	7	5,1
130	Kiribati	8 2007	46	2	4,3
131	Haiti	2 2006	98	4	4.1
132	Moğolistan	6 2008	76	3	3.9
133	Vanuatu	9 2008	52	2	3.8
134	Lübnan	6 2009	128	4	3.1
"	Tonga ³	4 2008	32	1	3.1
135	Marshall Adaları	11 2007	33	1	3,0
136	İran	3 2008	290	8	2.8
137	Bahreyn	11 2006	40	1	2.5
138	Mısır	11 2005	454	8	1.8
139	Papua Yeni Gine	6 2007	109	1	0.9
140	Yemen	4 2003	301	1	0,3
141	Belize	2 2008	32	0	0,0
"	Komorlar	12 2009	33	0	0,0
"	Mikronezya	3 2009	14	0	0,0
"	Nauru	4 2008	18	0	0,0
"	Umman	10 2007	84	0	0,0
"	Palau	11 2008	16	0	0,0
"	Katar	7 2008	35	0	0,0
"	Suudi Arabistan	2 2009	150	0	0,0
"	Solomon Adaları	4 2006	50	0	0,0
"	Tuvalu	8 2006	15	0	0,0

Dünyada kadın parlamenter sayısı artıyor

* Öte yandan, dünyadaki kadın milletvekillerinin oranı artmaya devam ediyor. 2000

yılında dünyadaki toplam 36 bin 7 parlamenterin 4 bin 980'i yani yüzde 13.8'i kadınlardan oluşurken 2009 sonu itibarıyla toplam parlamenter sayısı 44 bin 782'ye kadın parlamenter sayısı da 8 bin 436'ya ulaştı. Bu da dünyadaki kadın parlamenter oranını yüzde 18.8'e ulaştırdı.

Dünyayı yöneten kadın sayısı artıyor			
Yıllar	Kadın m.vekili	Erkek m.vekili	Kadın oranı%
2009	8.436	36.346	18.8
2008	8.111	36.201	18.3
2007	7.793	36.294	17.7
2006	7.350	36.369	16.8
2005	7'137	36'797	16,2
2004	6'575	35'318	15,7
2003	5'986	33'526	15.1
2002	5'673	32'130	15.0
2001	5,341	32,941	14,0
2000	4,980	31,027	13,8

Kaynak: IPU

Türkiye'de kadın bakan sayısı

1980 yılındaki darbeden sonra geçen 30 yılda kurulan hükümetlerde bakanlık sayısı 36'ya kadar yükseldi. 2001 seçimlerinden sonra bazı bakanlıklar birleştirilerek bu sayı 20'li rakamlara indi. 1990 yılındaki kabinede bir kadın bakan yer alırken sonraki yıllarda kurulan hükümetlerdeki kadın bakan sayısı hiçbir zaman ikiyi aşmadı.

Cinsiyete göre bakan sayıları

Yıl	Toplam	Kadın	Erkek
1980	29	-	29
1990	31	1	30
1995	34	2	32
2000	36	-	36
2001	36	-	36
2002	25	1	24
2003	22	1	21
2004	22	1	21
2005	22	1	21
2006	22	1	21
2007	24	1	23
2009	24	2	22

Kadınlar yerel yönetimlerde gücünü artırıyor

Yerel seçimlerdeki durum genel seçimlerinden biraz daha farklı gelişme gösterdi. 1999 ile 2004'te yapılan yerel seçimlerde 18'er belediyeye kadınlar başkanlık yaptı. 2009 yılında ise bu sayı 27'ye yükseldi. Belediye meclislerindeki kadın sayısı ise sistemli olarak artış gösterdi. 1999 seçimlerinde 3 bin 215 belediyenin 34 bin 84 meclis üyesinin 541'ini kadınlar oluşturdu. Kadınlar, 2004 seçimlerinde 34 bin 477 koltuğun 834'ünü, 2009 yılındaki seçimlerde ise 31 bin 790 koltuğun 1.340'unu ele

geçirdi.

* İl genel meclislerinde de benzer gelişme yaşandı. 1999'da Türkiye genelinde il genel meclisi üyesi olan kadın sayısı 44 iken bu rakam 2004 yılında 58'e, 2009 yılında 110'a yükseldi.

* Belediye ve il genel meclislerindeki bu olumlu gelişmeye rağmen 2009 yılı itibarıyla Türkiye'deki belediye başkanlıklarının sadece yüzde 0.9'u, belediye meclis üyeliklerinin yüzde 4.2'si il genel meclisi üyeliklerinin ise yüzde 3.3'ü kadınlar tarafından dolduruldu.

Yerel yönetimlerde kadınların

rolü artıyor

	Toplam	Kadın		Erkek	
		Sayı	Oran %	Sayı	Oran %
1999					
Belediye Başkanı	3.215	18	0,6	3.197	99,4
Belediye Meclisi Üyesi	34.084	541	1,6	33.543	98,4
İl Genel Meclis Üyesi	3.122	44	1,4	3.078	98,6
2004					
Belediye Başkanı	3.225	18	0,6	3.207	99,4
Belediye Meclisi Üyesi	34.477	834	2,4	33.643	97,6
İl Genel Meclis Üyesi	3.208	58	1,8	3.150	98,2
2009					
Belediye Başkanı	2.948	27	0,9	2.921	99,1
Belediye Meclisi Üyesi	31.790	1340	4,2	30.450	95,8
İl Genel Meclis Üyesi	3.379	110	3,3	3.269	96,7

Şiddetle tanışmayan kadın yok gibi

1935 yılında ilk olarak seçen ve seçilen kadınlar özellikle son yıllarda siyasetteki rolünü artırsa da bu durum Türkiye'deki kadınlara yönelik şiddetin boyutunu değiştirmiyor. Fiziksel ve cinsel şiddet yaşamın herhangi bir yerinde kadının karşısına çıkabiliyor. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na katılan kadınların verdiği yanıtlar da bu durumu doğruluyor. 2008 yılında 15-24 yaş grubu arasındaki genç kızların yüzde 35.3'ü yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını belirtirken, 45-49 yaş grubundaki kadınlarda bu oran yüzde 47.9'u buluyor.

Yaş gruplarına göre fiziksel veya cinsel şiddet yaygınlığı (%)

Yaş grupları	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel veya cinsel şiddet	
	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay
Toplam	39,3	9,9	15,3	7,0	41,9	13,7
15-24	31,9	17,3	13,5	9,7	35,3	21,3
25-34	36,6	12,5	13	8,4	39,2	16,5
35-44	39,7	8,7	14,2	6,5	42	12,6
45-59	45,4	4,8	19,6	4,6	47,9	7,8

Kaynak: KSGM-Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2008

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi yüzde 57.1'lik oranla kadına yönelik şiddetin en yoğun olarak yaşandığı bölge olurken, Batı Marmara yüzde 26.2 ile bu şiddetin en az uygulandığı bölge oluyor. Kadınlara yönelik fiziksel veya cinsel şiddet konusunda Türkiye ortalaması ise yüzde 41.9. Diğer bir ifadeyle, çocukları çıkartırsak yaşamının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalmamış kadın yok denecek kadar az.

Bölgelere göre kadınlara yönelik fiziksel ve cinsel şiddet (%)

	Fiziksel şiddet		Cinsel şiddet		Fiziksel veya cinsel şiddet	
	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ay
Türkiye	39,3	9,9	15,3	7,0	41,9	13,7
İstanbul	36,7	8,1	11,2	4,7	39,4	11,1
Batı Marmara	24,6	6	8,7	4,3	26,2	8,8
Ege	31,3	5,3	13,9	4,1	34,7	8
Doğu Marmara	36,5	7,2	12,8	5,8	38,5	10,2
Batı Anadolu	42,2	11,6	15,5	6,5	44,1	14,7
Akdeniz	41,7	11,9	16,1	6,5	44	14,7
Orta Anadolu	49,5	13,5	22,8	11	52,8	18,5
Batı Karadeniz	42,9	7,9	17,5	6,7	46,6	12
Doğu Karadeniz	38	6,5	17,6	7,8	42,6	12,5
Kuzeydoğu Anadolu	53,2	17,8	29,5	19,4	57,1	27,4
Ortadoğu Anadolu	47,2	14,6	19,7	12,1	51,5	21,5
Güneydoğu Anadolu	47,7	19,2	19,7	13	51,1	24,6

Kaynak: KSGM-Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2008

Suç ve kadın

1999 ile 2008 yılları arasında çeşitli nedenlerle toplam 1 milyon 107 bin 714 kişi ceza infaz kurumlarında hüküm giydi. Bunların yüzde 2.65'i kadınlardan oluştu. 10 yılda

işlenen suçlar nedeniyle hapis veya para cezasına çarptırılan kadın sayısı 29 bin 398 olarak kayıtlara geçti.

* 2007 yılında ceza infaz kurumlarına giren 147 bin 238 kişinin 5 bin 183'ünü kadınlar oluştururken, 2008 yılında bu rakamlar toplamda 97 bin 202 kişiye kadınlarda ise 3 bin 523 kişiye geriledi.

* Bu cezaların bir kısmı paraya çevrilirken 2008 yılında hapis cezası alan 2 bin 674 kadının 1.988'i mesleğinin ev kadını olduğunu belirtti. 784 kadın icra iflas kanununa muhalefet, 571'i dolandırıcılık, 373'ü hırsızlık nedeniyle hüküm giydi.

* 2008'de cezaevine giren kadınların 2 bin 598'i kentlerde, 76'sı ise köylerde ikamet ediyordu.

Hüküm giyen kadınlar (kişi)

Yıllar	Kadın hükümlü	Toplam hükümlü
2008	3.523	97.202
2007	5.183	147.238
2006	2,580	100,179
2005	1,779	77,363
2004	3,879	128,929
2003	3,579	122,882
2002	3,159	115,489
2001	3,399	122,932
2000	2,967	106,685
1999	2,509	88,815
Toplam	29.398	1.107.714

HATIRLATMA İÇİN

‘Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nden ‘Dünya Kadınlar Günü’ne...

ABD'nin New York kentindeki tekstil fabrikalarında çalışan 40 bin dokuma işçisi daha iyi çalışma koşulları talebiyle grev başlattığında tarih 8 Mart 1857'yi gösteriyordu. Grevi engellemeye çalışan polis işçilere saldırdı. Kurulan barikatlar işçilerin kaçmasını engelledi. Kalabalık fabrikaya girince kapılar kilitlendi. Bu arada çıkan yangın 129 kişinin yaşamını yitirmesine neden oldu. Ölen işçilerin cenaze törenine 100 bin kişi katıldı.

Bu olaydan yıllar sonra, 26-27 Ağustos 1910 tarihinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde 2. Enternasyonale bağlı Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı toplandı. Bu toplantıya katılan Almanya Sosyal Demokrat Partisi liderlerinden Clara Zetkin, 8 Mart 1857'de fabrika ölen kadın işçiler anısına 8 Mart'ın "Dünya Emekçi Kadınlar Günü" olarak anılması önerisini getirdi ve öneri oybirliğiyle kabul edildi. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında bazı ülkelerde söz konusu günün kutlanması yasaklandı. 1960'lı yılların sonunda olayın yaşandığı ABD'de kutlamalar başladı. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da, 16 Aralık 1977'de 8 Mart'ı, "Dünya Kadınlar Günü" olarak kutlamayı kabul etti.

Türkiye'de ise 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ilk kez 1921 yılında "Emekçi Kadınlar

Günü" olarak kutlandı. Kutlamalar, 1975 yılında daha da yaygınlaşarak sokağa taşındı. "Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı" programından Türkiye'nin de etkilenmesiyle, 1975 yılında "Türkiye 1975 Kadın Yılı" kongresi yapıldı. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra dört yıl kutlama yapılmadı.